

Preek 9 februari 2025 middag
Voortzetting en dankzegging Heilig Avondmaal
HWS Ontmoetingskerk
1 Korintiërs 11:17-34

Gemeente van Jezus Christus,

Als je predikant wilt worden in de PKN dan moet je daarvoor een theologische opleiding met een bepaald vakkenpakket met succes afronden aan een universiteit. De meeste toekomstige predikanten volgen daarom de master gemeentepredikant aan de Protestantische Theologische Universiteit. Dat deed ik ook. Het laatste onderdeel van die opleiding is een cursus van twee weken aan het seminarium Hydepark in Doorn. De puntjes worden als het ware nog even op de i gezet en daarna kan de student afstuderen en zijn of haar diploma ophalen en een verzoek indienen bij de landelijke kerk om beroepbaar te worden.

Aan het einde van dat tweewekenseminarie is er een bijzondere traditie. Of eigenlijk zijn het twee tradities in één. De ene traditie is het vieren van het Heilig Avondmaal. Heel mooi natuurlijk. De meeste studenten zullen binnen niet al te lange tijd afstuderen en daarna predikant worden in een gemeente. En zo aan het einde van een tijdperk, het begin van een nieuwe tijdperk wordt op dat moment met elkaar het Heilig Avondmaal gevierd. Feest van verbinding. Mooie traditie. De andere traditie, die eigenlijk er helemaal niet bij hoort maar elk jaar weer plaatsvindt, is een stuk minder mooi. Want dan komt opeens de verdeeldheid die er is binnen de PKN pijnlijk aan het licht. Sommigen willen niet de maaltijd met elkaar vieren vanwege het geslacht van de ander. Er zijn er ook die moeite hebben met de seksuele geaardheid van anderen. Anderen kunnen de geloofsopvattingen van anderen niet accepteren... Wat allemaal ook weer de reactie van anderen opwekt dat ze weer niet met de bezwaarden de maaltijd willen vieren. Bijzondere gewoonte... De verdeeldheid komt aan het licht... Bijzonder pijnlijk toch ook wel te noemen.

En zo sluit je op een best bijzondere manier de studie af. Avondmaal in een kring waarin sommigen met een strak gezicht weigeren mee te vieren. Is het avondmaal dan een feest van verbinding? Anders gevraagd, is dat dan nog wel een avondmaalsviering?

En zo ging ieder zijn of haar eigen weg. De één was nog langere tijd bezig om de studie af te ronden, de ander kreeg snel een beroep, terwijl een volgende daar nog steeds op aan het wachten is. Als je begint als predikant krijg je vanuit de landelijke kerk de eerste anderhalf jaar een ervaren collega toegewezen, een mentor. En wanneer dat traject is afgerond. Je bent dan zo rond de twee jaar predikant begint de Primaire Nascholing. En die nascholing vindt plaats op Hydepark in Doorn en begint met... je raadt het al: een viering van het Heilig Avondmaal. Feest van verbinding. Mooie traditie.

Maar waar de ene avondmaalsviering in dezelfde ruimte eerder een pijnlijk iets is waarin onderlinge verschillen de boventoon voeren... Is de andere avondmaalsviering er één van geloof, hoop en liefde. We vinden elkaar, misschien niet in alles, maar we vinden elkaar in brood en wijn. Wij waren daar gekomen uit alle hoeken en gaten van het land en de kerk. Met al onze verschillen in geloofsopvattingen en achtergronden. En we vonden elkaar als dienaren van Jezus Christus. Samen mochten wij gehoor geven aan de opdracht van Jezus: Neem en eet. Wij mochten het ervaren als een bijzondere gebeurtenis. De gedeelde liefde tot Christus, de gedeelde liefde tot elkaar. Het was een geloofservaring.

Het avondmaal is ook op die manier bedoeld. Het is Jezus zelf die alle gelovigen uitnodigt om brood en wijn te nemen. En dat

doen we niet alleen, in een weggeschoven hoekje in de kerk. Maar dat doen we samen in het midden van de kerk. De plaatselijke kerk die gehoor geeft aan de uitnodiging van de Heer. En samen worden we deel van de bevrijding die Christus ons schenkt, verbinden we ons met Jezus en met de toekomstverwachting van het bruiloftsmaal van het lam, en de liefde die wij voor elkaar hebben. Samen staan we stil bij de kern van het geloof, en zo groeien wij samen in het geloof. Een geweldige geloofservaring voor ons allen. Het Heilig Avondmaal.

Ik ervaar het Heilig Avondmaal als een hoogtepunt in mijn geloofsleven. En ik hoop dat u het ook zo ervaart. Als dat zo is dan is dat een heel kostbaar iets. Want zo is het zeker niet altijd. Denk maar aan het voorbeeld waar ik de preek mee begon. En ook als je naar de verhalen van plaatselijke kerken luistert, of wanneer je je in de kerkgeschiedenis verdiept. Het avondmaal kan in plaats van een feest van verbinding ook heel vaak een slagveld voor onderlinge verschillen zijn...

Vaak heeft dat ermee te maken dat de focus niet ligt in het liefdevol samen volgen van Christus, maar dat de focus vooral ligt bij onze eigen verlangens. Dat is ook precies het probleem wat er zich in Korinthe heeft afgespeeld. Ze zijn in de eerste plaats vooral gericht zijn op hun eigen verlangens.

In Korinthe was de maaltijd van de Heer ingebed in een gewone maaltijd. Het was de bedoeling dat het echt een liefdesmaaltijd was. De rijken namen voldoende eten en drinken mee voor iedereen, zodat de armen dezelfde maaltijd kregen zonder dat ze daarvoor moesten betalen. De gedachte erachter is dat we in de kerk delen van onze eigen overvloed. Die gedachte komt ook nog steeds terug in ons avondmaal. Daarom wordt er bij het avondmaal ook altijd gecollecteerd voor de diaconie, voor de arme mensen. En zo was het in Korinthe ook bedoeld. De rijken zorgden voor de armen, zodat het samen één gelijkwaardige gemeenschap kon zijn.

De praktijk was echter het tegenovergestelde. De rijken namen weliswaar eten en drinken mee, maar de armen kregen niet de kans om ervan te nemen. Het ene deel van de gemeente was dronken en het andere deel moest honger lijden. Door deze hele brief heen wordt duidelijk dat er in de gemeente van Korinthe veel mis was. Het gaat over partijvorming, over strijd. Er is maar weinig te zien van de hechte gemeenschap van het lichaam van Christus waar Paulus over schrijft. En dat is ook het kernprobleem bij het avondmaal daar. Het bouwt niet op tot een hechtere gemeenschap rondom Jezus Christus, maar het benadrukt de verschillen, breekt af, brengt scheuring. Er wordt op een onwaardige manier omgegaan met het lichaam van de kerk. Paulus schrijft eerder in deze brief, in 1 Korinthe 10, dat de beker ons samen één maakt met het bloed van Christus, en dat het brood ons samen één maakt met het lichaam van Christus. Maar als dat op zo'n manier gebeurt als in Korinthe. Dan is dat een grove minachting van het werk dat Jezus voor ons heeft gedaan. Het offer van Jezus wordt niet verhoogd, maar geminacht. En als het op zo'n manier gebeurt dan is het een grote zonde. Een zonde die leidt tot een oordeel. Het is de verdeeldheid in de gemeente dat een grote zonde is, die in het bijzonder rond het avondmaal ook Christus bespot, dat leidt tot een oordeel.

We lezen de woorden van Paulus: 'Daarom maakt iemand die op onwaardige wijze van het brood eet en uit de beker van de Heer drinkt, zich schuldig tegenover het lichaam en het bloed van de Heer. Laat daarom iedereen zichzelf eerst toetsen voordat hij van het brood eet en uit de beker drinkt, want wie eet en drinkt maar niet beseft dat het om het lichaam van de Heer gaat, roept zijn veroordeling over zich af.' In het Heilig Avondmaal ontvangen wij ontzettende veel. In de kerkdienst van vanochtend hebben we daar bij stil gestaan. Maar in dat

alles zetten we kennelijk ook wat op het spel. Wanneer je op onwaardige wijze aangaat maak je jezelf schuldig tegenover het lichaam en het bloed van de Heer. En daar staat een veroordeling, een oordeel tegenover. Wij worden er hier toe opgeroepen om eerst onszelf te toetsen voor we aan het avondmaal gaan. De verantwoordelijkheid dat het op een juiste manier gebeurt ligt deels bij onszelf, en deels bij onze christelijke gemeenschap. Toets jezelf. Besef je dat het draait om het lichaam van Christus? En er staat wat op het spel. Paulus schrijft over een oordeel.

Deze tekst is in de Nederlandse kerkgeschiedenis, en soms nog steeds, uit zijn context weggetrokken. Misschien ken je zelf ook wel die ervaring. Of heb je het gelezen in boeken als dorsvloer vol confetti of knielen op een bed violen. Er is avondmaal in de kerk, maar slechts een heel klein deel van de gemeente gaat aan. Alleen zij die echt iets hebben meegemaakt, alleen zij van wie het geloof zeker groot genoeg is mogen aangaan... Want anders... Oordeel...

Mensen durfden niet langer de uitnodiging aan te nemen, omdat ze dachten dat het hel en verdoemenis tot gevolg zou kunnen hebben. Maar dat zegt Paulus helemaal niet. Hij heeft het niet over de verdoemenis, maar over ziekte en zwakte, mensen die sterven. Let op: lichamelijk sterven, Paulus schrijft elders dat ieder die de naam van de Heer aanroept gered zal zijn. Dat geldt dus ook voor deze gestorven gelovigen. Er staat desondanks heel wat op het spel met het avondmaal. God grijpt in als het in de kerk keer op keer fout gaat rond het avondmaal. Als een liefdevolle vader stuurt hij met klem zijn kinderen weer terug naar de juiste weg. God helpt ons om het avondmaal op een juiste manier te delen. Het maakt duidelijk dat de maaltijd van de Heer iets heiligs is. Iets heiligs, er staat wat op het spel. En als er dan een risico is op een oordeel, is het dan inderdaad niet beter om maar gewoon te stoppen met het vieren van het avondmaal?

Nee, absoluut niet, zeer zeker niet. Ik kan niet genoeg onderstrepen hoe belangrijk en mooi het is om het lichaam en het bloed te mogen ontvangen. Jezus geeft ons heel duidelijk de opdracht om steeds weer opnieuw het brood en de wijn te ontvangen. 'Doe dit, telkens opnieuw, om Mij te gedenken.' Het is één van de meest belangrijke punten van de kerk. Er is wereldwijd geen kerk die het avondmaal nooit viert. En Paulus, Matteüs, Marcus en Lucas vonden het allemaal zo belangrijk dat ze de instelling van het avondmaal door Jezus een belangrijke plaats geven in hun teksten.

Johannes noemt de instelling van het avondmaal door Jezus niet. Hij weet dat de gelovigen dat al kennen en maakt bewust de keuze om de instelling niet te noemen. Maar hij vertelt wel over een lang gesprek tussen de Joden en Jezus. Jezus zegt in Johannes 6: 'Werkelijk, Ik verzeker u, als u het lichaam van de Mensenzoon niet eet en zijn bloed niet drinkt, hebt u geen leven in u. Wie mijn lichaam eet en mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven en hem zal Ik op de laatste dag laten opstaan. Mijn lichaam is het ware voedsel en mijn bloed is de ware drank. Wie mijn lichaam eet en mijn bloed drinkt, blijft in Mij en Ik blijf in hem.' Jezus zegt hier niet dat als je het avondmaal niet viert je ook niet eeuwig zult leven. Nee, maar hij legt wel een duidelijke voorwaarde aan het geloof. Geloven in het bestaan van Jezus is niet voldoende, je moet ook geloven dat Jezus geleden heeft en gestorven is, zichzelf gegeven heeft. Het is Jezus Christus en die gekruisigd. Hierdoor lijkt dit gedeelte van Johannes vooral een spirituele, geloofsbetekenissen te hebben. Maar de verbinding met het avondmaal zit er ook in, en in de vroege kerk was dit deel ook één van de belangrijkste teksten voor het avondmaal. De eerste lezers zullen ongetwijfeld de woorden lichaam en bloed, eten en drinken in verbinding hebben gebracht met het avondmaal. Des te meer omdat Johannes de kennis over het avondmaal al als bekend ziet.

Bovendien maak het Grieks woordgebruik van Johannes een alleen spirituele betekenis onmogelijk. Dat het alleen over het geloof zou gaan en niet over het avondmaal. In Johannes 6 komt meerdere keren het woordje 'eten' voor. In het Grieks staan hier echter twee verschillende woorden. Vanaf vers 54 wordt er een heel ander woord voor eten gebruikt. Een ongebruikelijker woord. De enige mogelijke Nederlandse vertaling is eten, of kauwen. Maar daarmee wordt niet de hele betekenis weergegeven. Dit woord benadrukt namelijk het letterlijk eten. Buiten de bijbel om werd dit Griekse woord vooral gebruikt om het eten van dieren, of het eten met smaken te verwoorden. Er zit niets geestelijks in dit Griekse woord voor eten. Het gaat om letterlijk eten. En zo is deze tekst over lichaam eten en bloed drinken ook duidelijk verbonden met het avondmaal. 'Wie mijn lichaam eet en mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven en hem zal Ik op de laatste dag laten opstaan.'

De boodschap van Jezus is duidelijk. Bij het geloof hoort het ook dat je deelneemt aan het Heilig Avondmaal. Jezus zegt: 'Doe dit, telkens opnieuw, om mij te gedenken.' Geloven gaat samen met het vieren van het Heilig Avondmaal. Door het drinken van de wijn, door het eten van het brood worden wij één met het lichaam van Christus. Heftig gezegd: wanneer wij niet deelnemen dan plaatsen we onszelf op een bepaalde manier buiten het lichaam. Natuurlijk het zou kunnen dat door een gebeurtenis, een ruzie of andere zonde, het beter is om tijdelijk het avondmaal niet te vieren. Maar uiteindelijk wordt elke gelovige weer geroepen tot de maaltijd. Het is een gave, een geweldig geschenk, waarom zou je dat willen missen?

Jezus geeft ons de opdracht: neem, en eet. Als hij had gezegd: neem, en begrijp, dan was de tafel helemaal leeg geweest. Als hij had gezegd: neem, en wees heilig, wees goed, dan was de tafel ook leeg geweest. Maar Jezus zei: Neem, en eet. Jezus nodigt ons. Vanochtend en vanmiddag mochten wij die uitnodiging aanvaarden. Daar zijn we dankbaar voor.

Maar tegelijkertijd... Misschien kijk jij deze dienst mee, zit je hier, of lees je deze preek en denk je: ik heb het gemist... Weet dat er telkens weer nieuwe nodigheden komen. Als je niet meer naar de kerk kan komen, laat het van te voren weten. Wij komen naar u. Als je nog geen belijdenis hebt gedaan. Vraag jezelf af waarom niet? Alleen al het geschenk van het avondmaal is meer dan genoeg reden om die stap te gaan zetten. Als je geen lid bent van onze kerk, ga de verbinding aan. In het avondmaal en misschien ook door lid te worden.

In Korinthe was er strijd tussen de christenen. Laat dat er bij ons niet zijn. Laten wij verlangend één lichaam zijn. Het lichaam van Christus, waarin de gelovigen de maaltijd van de Heer vieren. Het Heilig Avondmaal. Halleluja, amen.

Met eventuele reacties op deze preek kunt u terecht bij ds. Stefan Honing. stefanhoning@gmail.com of 06-48883410